

Խ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԿԱՐԻՉՆԵՐԸ

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՍԱՐԵԱՆ, ԵՂԻՇԷ ԹԱԴԵՈՍԵԱՆ, ՍՏԵՓԱՆ ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ,
ՎԱՀԱՆ ԳԱՅՖԷՋԵԱՆ, ԳԱՔՐԻԷԼ ԳԻՒՐՋԵԱՆ, ՍԵԴՐԱՔ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ,
ՅԱԿՈԲ ԿՈՉՈՆԵԱՆ, ՏԱՐԱԳՐՈՍ, ԱՆՈՒՇ ՍԱԳԻՆԵԱՆ, Վ. ԱՆԻԿԵԱՆ:

Հայաստանի նկարիչներու կենդանագիրներուն այս խմբաւորումը մեզի զրկած է մեր աշխատակից Պ. Արամ Երեմեան: Այդ նկարիչներէն ոմանք հանրածանօթ են արդէն՝ գէթ անունով՝ ամբողջ Հայութեան, այլք դեռ քիչ ծանօթ՝ արտասահմանի մէջ: Պ. Երեմեան զրկած է մեզի նաեւ այս նկարիչներէն իւրաքանչիւրին վրայ հակիրճ կենսագրական ծանօթագրութիւններ եւ անոնց կարեւորագոյն գործերէն ոմանց լուսանկարներ:

Այս թիւով կը հրատարակենք խմբանկարը. Մարտիրոս Սարեանի մասին ծանօթագրութիւնը եւ այդ մեծ արուեստագէտին գործերէն ոմանց վերադասագրութիւնը: Յաջորդ թիւերուն մէջ տլտի հրատարակենք հետզհետէ միւս նկարիչներու կենսագրականը եւ անոնց գործերէն նշանակալից նմուշներու վերադասագրութիւնը:

ԾԱՂԻԿՆԵՐ
(Ա. ՏԱՂՐՈՍ) ՓԱՐԻՍԻ ՄԷՋ

Գրք. ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՍԱՐԵԱՆ

Պ. Երեմեան քանի մը տարի առաջ Յովհաննէս Պօղոսեանի հրատարակած Արագած երկշաբաթաթերթին զրկած էր արդէն ինչ. Հայաստանի նկարիչներուն եւ արձանագործներուն վրայ շարք մը յօդուածներ՝ պատկերներով զարդարուած. այդ յօդուածները յետոյ հատորի մը մէջ ամփոփուած լոյս տեսան Արագածի խմբագրութեան խնամքով (1): Պատկերները զոր մեզի զրկած է Պ. Երեմեան, ամենամեծ մասամբ՝

սամբ՝ չեն երեւցած Արագածին մէջ ոչ ալ ուրիշ ոեւէ հանդէսի մէջ, միայն մէկ քանին Արագածի հրատարակութենէն փոխ առինք:

Ներկայ խմբանկարին մէջ հաւաքուած են Հայաստանի տաղանդաւոր նկարիչներէն շատերը, բայց ոչ ամենքը: Հոն կը պակսին օրինակի համար Փանոս Թէրլէմէզեան որ երկու տարիէ ի վեր Երեւանի մէջ կ'աշխատի եւ կ'արագորէ, Գրիգոր Շարբաբջեան որ Թիֆլիս կը մնայ եւ Հայ նկարիչներու խումբին մէջ իր յատուկ տեղն ունի. Պ. Երեմեան մեզի խոստացած է այս խմբանկարին մէջ պակսող արուեստագէտներուն ալ կենսագրականը եւ գործերէն նմուշներ զրկել Անահիտին:

(1) Հայ նկարիչների Այմանախը, խմբագրեց Արամ Երեմեան, պատկերագրող հրատարակութիւն. 1926, Փարիզ: Գին՝ Թրանսա եւ գաղաթներ՝ 40 Թրանս, արժանանման՝ երկու տոլար: Դիմել՝ Օ. Boghossian, 28, Rue Serpente, Paris.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԿԱՐԻՉՆԵՐԸ

1.— ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՍԱՐԵԱՆ

Հայ նկարչութեան նոր հոսանքի ինքնատիպ նկարիչն է Մ. Սարեանը, որ իր վրձինով յայտնի է ոչ միայն Ռուսաստանում, այլ եւ Եւրոպայում:

Նա իր արւեստով իսկական Արեւելքի նկարիչն է, եւրոպական նորագոյն տեխնիկայի օգտագործումով:

Երեսուն տարիներից ի վեր ծառայում է նա այդ արւեստին: Այդ երեսուն երկար տարիների ընթացքում նա հայ նկարչութեան ասպարիզում կարեւոր նւաճումներ է արել: Մեզանում նա առաջին նկարիչն է, որ առանձնապէս ուսումնասիրել է Հայաստանի ու Արեւելքի գոյներն ու ձեւերը եւ նրանցից կերտել է իր ինքնուրոյն արւեստը:

Նրա արւեստի աստիճանական զարգացման պատմութիւնը կարելի է բաժանել հինգ գլխաւոր շրջանների:

Առաջին շրջանն ընդգրկում է 1900—1904 թ.: Այդ ժամանակամիջոցը նրա գարնացական ազդեցութիւնների եւ միաժամանակ նկարչական կազմակերպութեան շրջանն է, որ առանձնապէս արտայայտւում է Մոսկւայի Գեղարւեստական Դպրոցում:

Երկրորդ շրջանն սկսւում է 1903 թ-ից: Սարեանը Մոսկւայից անցնում է Երեւան: Հայաստանի բնութիւնը, արեւը, տօթը, հարթ տանիքները, հասարակական եռուզեռը գերազանցօրէն ազդում են նրա վրայ: Նոր տպաւորութիւնների ազդեցութեան ներքոյ բեկում է առաջ գալիս նրա մէջ: Ռէալիստական տեսարաններն այլ ևս չեն գոհացնում նրան եւ նա ընկնում է սրտնամեծների եւ ձեւակերպումների նոր աշխարհը: Սկսւում է նրա համար ռոմանտիքական, ֆանտաստիքական տրամագրութիւնների մի նոր շրջան: